

És ha ez szenvedéssel jár – ha ennek az újnak a befogadása szenvedéssel jár –, örömteli szenvedés ez, mert gyümölcse az igaz közösség megteremtése, ahol nincs első és utolsó, hanem mindenki otthonra talál, mert lehet, létezhet, élhet.

III.

Keresztényként erre vagyunk hívva. Jézus követése ebben áll.

A Bokor is erre van hívva. Az a hivatásotok, hogy legyetek egyház. Azt kérem tőletek, azt mondom nektek: Legyetek egyház! Legyetek! Kelletek. Lássátok ki a világból és az emberekből a bennük levő jót! Teremtsétek meg Jézus terét, azt a teret, ahol Jézus tekintetével lehet találkozni, és ahol mindenki szabadságra és közösségre, otthonra talál, mert megtapasztalja az igazi valóságot, a maga igazi valóságát. Kell a Bokor!

BULÁNYI GYÖRGY

LEHET-E ODACSÍPÉS NÉLKÜL IS BESZÉLNI?

Tíz leprás megtisztult. A megtisztultak közül egy visszajön, és megköszöni Jézusnak, amit tett érte. Szép. És ez az ember szamaritánus volt. Jézus meg is dicséri érte. De hogyan? Nem akadt más, csak ez az idegen? Mondhatta volna másképpen is. A tanítványok, akik szavait hallják, zsidók és nem szamaritánusok. A tanítványok Jeruzsálemben mennek templomba, és nem a Garizim hegyére.

Olyan ez, mintha én egy színekatolikus társaságban beszámolnék arról, hogy szóltam tíz embernek, hogy segítsen már egy magatehetetlen, nagy bajban levő családon, de csak egy segített; egy baptista, a kilenc katolikus pedig nem. Ez bizony odacsípés lenne.

Ahogy Jézus szava is az volt. Legegyszerűbb, ha hitelt adunk a szentírás tudománynak: Márk és Máté elbeszélés-változataiban nem szerepel semmiféle szamaritánus. Ez a történet így talán meg sem történt, s Jézus nem csípett oda. Ezért aztán Jézus kapcsán, de nem Jézus terhére, beszélhetek a kérdéstről, melyet mai prédikációmnak címül adtam: Lehet-e odacsípés nélkül is élni, beszélni?

Először is megkérdezem, hogy kivel beszélek, amikor oda akarok mondani valakinek. A politikai ellenféllel, a főnökömmel, a szomszédokkal, kisközösségbeli testvéremmel, a férjemmel/feleségemmel, kiskorú gyerekekkel, felnőtt gyerekekkel, melyikkel? Továbbá azt is megkérdezem, hogy mit akarok elérni azzal, hogy odamondok akármelyiküknek. Végül meg azt kérdezem, hogy vállalom-e az odamondás következményeit.

Kezdjük ezzel az utolsóval. Ha vállalom a Golgotát következményként, akkor mondhatok akármit, nem fogok csodálkozni a következményeken. Csakhogy Jézus sem azzal kezdte meg működését, hogy majd a Golgotán végzi. Mimagunk is úgy vagyunk az életünkkel, hogy békés boldogágban szeretnénk leélni azt, s azzal is akarjuk befejezni. Csak menet közben jutunk el oda, hogy Ha per, hadd legyen per, és hogy Űsd vágd, nem apád. De jó, ha ezeket meg tudjuk spórolni magunknak, meg azoknak is, akiknek a fejükre akarunk csapni, hiszen önekik is úgy jobb.

Próbálok elveket megfogalmazni, felkínálni, melyekhez igazodnia kell annak, aki vallaná a nyolc boldogság hetedikét, amely így hangzik: Boldogok a békességet teremtők, mert az Isten gyerekeinek fogják nevezni őket. Feltételezem most magunkról, hogy mindannyian valljuk, hogy boldogok, akik oda nem csípnék, s ennek következtében felkínálom első elvként: Ha a béke barátja akarsz lenni, mint A helység kalapácsában Petőfinél Bagarja uram, akkor mindenképpen törekedjél a megegyezésre.

A megegyezés elkerüli a Golgotát. A megegyezés figyelembe veszi, hogy nemcsak én akarok élni, hanem a másik is: tehát élek és élni hagyok. Lehet szavalni a Talpra magyart és azt, hogy Akasszátok fel a királyokat, de ennek rendszerint akasztófák a következményei is – akár Világosnál, akár másutt. De haza is lehet menni Kehidára azzal, hogy Kommt Zeit, kommt Rat; magyarul: Majd meglátjuk, hogy mit csinálunk, de egyelőre semmit. Majd közel húsz esztendővel '48 után tudja már Deák Ferenc, hogy feliratot kell küldeni azzal, hogy mindig a király bölcsessége talál megoldást, és lesz kiegyezés. vele magunknak s nemzetünknek Petőfi segesvári és Kossuth turáni sorsát, s leszünk a Haza bölcsé. Ízlése válogatja, hogy királyi érdemrend vagy halál és számkivetés lesz a bérünk.

De ha valaki, mint békesség teremtő akar az Isten gyereke lenni, annak a megegyezés útját kell keresnie. Az érdekek különbözőségének sajátos területén, a politikában is azt. A történelem erre tanít. Rákóczi

kurucai után jön a szatmári béke; béke, mely tart 1711-től 1848-ig, majd másfélszázadon keresztül. Kossuth és '48 után jön a kiegyezés, és 1867-től Trianonig majd félszázadon keresztül – a még szüleim által emlegetett áldott béke: a békében még egy krajcár volt a péksütemény.

De hát nemcsak politika van az életünkben. Vannak szomszédjaink is. Lehet mondani, hogy Istenem, Uram de szépen füttyül ez az én madaram. Mire a szomszéd mondja: Kendé bizony az árnyéka. Mondhatta volna szomszédjának Péter ezt is: Kedves Pál szomszéd, de szépen füttyül a mi madarunk! Ez esetben nem lett volna per, és nem füttyült volna a madár jobbról is, balról is – a bíró zsebének.

Nemcsak szomszéd van, hanem házastárs is. Egy kortárs, ötgyermekes apa mesélte nekem: Tudod, alig várja az ember, hogy megnősülhessen, s ne úgy legyen már minden, ahogy apám meg anyám akarta... csakhogy a feleségem is így volt ezzel. Kemény vallási fegyelemben nevelte az asszonyt a házasságban, de az ennek ellenére – s a feleség dicséretére – kitartott: nem váltak el holtig. Valahogy megegyeztek. Így volt a szüleimnél is: s frigyük kitartott halálig.

És a gyerekekkel is ki kell egyezni? Ott azt hiszem, hogy nem. Ott az a szabály, hogy amíg az én kenyérem eszed, azt csinálod, amit én mondok. Más az, ha a gyerek már kenyérkereső, akkor már dönthet, hogy elfogadja a házi rendet, vagy szedi a sátorfát. Mindezek a megoldások biztosítani szeretnék a békességet; azt, hogy az Isten gyermekeinek mond hassanak bennünket. Mít csinálnak? Törekednek a megegyezésre.

A munkahelyi főnök – ismét külön eset. Egy frissen avatott vezérkari őrnagy mesélte nekem a Gyűjtőben: Mikor Horthy kabinetirodájába kerültem, jelentkeztem a főnökömnél, hogy megkérdezzem, mi lesz a beosztásom. Válasza: én parancsolok, te meg engedelmeskedsz. Világos beszéd volt. Ezért járt a havi fizetés. Maul halten und weiter dienen, azaz befogni azt, amit be kell fogni, és tovább szolgálni – ez volt a reglama. Ennek az alapja is a megegyezés.

A szerzetesek világában felnőtt emberek fogadalommal engedelmességet fogadnak a mindenkori előljárónak. Ez az egyoldalú, az eleve és a leghatékonyabb formája a meg-egyezésnek. Én is ezt tettem. '43 januárjában szenteltek pappá, és csomagoltam, hogy Pestről Sátorlajújhelybe menjek tanítani. Ugyanez év nyarán megint csomagoltam, hogy onnan Tatatóvárosba utazzak. Egy év sem telt bele, és csomagoltam, hogy

Debrecenbe menjek. Majd elbógtam magam, de csomagoltam. Ott ki se csomagoltam, csak pót vizsgáztattam, s mentem Balatonlellére tanítani, s onnan vissza, Debrecenbe.

Később meg jött tíz év, akkor semmit sem kellett csomagolnom. Csomag nélkül utaztattak a Fő utcára, onnan a Markóba, a Markóból a Gyűjtőbe, a Gyűjtőből a Fő utcára, megint a Gyűjtőbe, onnan meg Vácra. Aztán megint a Gyűjtő, majd Márianosztra. S mindezt engedelmességi fogadalom nélkül, csak azért, mert úgy kellett – ha tetszett, ha nem. Megegyeztem velük, mert ők voltak az erősebbek. Miért? Mert ilyen az élet. Még arra is vigyáztak, hogy öngyilkos se legyek. Ki kell bírni az életet fogytáig, ha egyszer életfogytiglanra ítélték. Ezt főleg ma tudom. De csak akkor, ha azt akarom, hogy az Isten gyermekének lehessen nevezni engem is. Istennel is meg kell egyeznem.

Azért még mondok valamit, hogy a címről is beszéljek. Se feleségem, se családom, csak közösségem van, s ha életemnek címet adnék, akkor ez lenne a cím: Életem a Bokor. Hogy én Bokorban miket mondtam, amikkel odacsíptem, azt ők jobban tudják, mint én, mert én nem akarok sohasem nekik odacsípni. Ez nem jelenti azt, hogy nem is teszem, csak azt, hogyha teszem, akkor nem akarva teszem. Annál jobban tudom, hogy testvéreim, mikor csípnek oda nekem. Ritkán. Még vagy hatvan évvel ezelőtt mondta az egyik Bokor-tag nekem Debrecenbe: Neked könnyű aláztatod lenned, mivel mindenki elismer.

De nem mindig, s ezért én is megkapom a magamét olyankor, amikor nem akarnak elismerni. A példa, amelyet elmondok, mutatja, hogy minő érzékeny állatfajta az ember. Valamikor, vagy negyven éve, panaszkodtam egyikünknek valami sérelmemről, s utána egy kérdést tettem fel neki. Így hangzott: Hát mondjad: túlérzékeny volnék én? S engem megértő válasza ez volt: Bizony, túlérzékeny vagy.

Hát erre a túlérzékenységre tudok egy jó példát. Évtizedek távolságában kétszer is hallottam ezt a kitélt: Hát nem akarod megérteni, hogy – s következett valami folytatás. Az első esetben még válaszoltam rá. Ezt: Semmi mást sem akarok jobban, minthogy megértsem azt, amit mondasz. A második esetben már csak elnémultam. Ennek kapcsán mondom most a békességet megőrző második elvet: A sértésekre, s az olyan szavakra, amelyeket sértőeknek érzek, az a legjobb válasz, ha elhallgatok. Tehát nem kell mindenre válaszolni, különösen akkor nem, ha nem is igényelik, hogy válaszoljak. Aki engem szeret,

esetleg meg fogja érezni a csendből, mely szavai nyomán támad, hogy valamit elrontott, hogy hibázott. Ha pedig válaszolok, és visszautasítom, amit mondott, abból viszontválasz lesz: majd magam is kedvet kapok a ríposztra, s ez már maga a veszekedés. Jobb tehát az elnémulás.

Ha visszagondolok életem nagyobbik felére, szerzetességem 71 évére, nem emlékszem, hogy valaha is veszekedtem volna. Persze ez rendtársaimat és a Bokor tagjait is dicséri, hiszen a veszekedéshez kettő kell. Most mondok egy mondatot, melyet ezekben az évtizedekben – tudomásom szerint – soha ki nem mondtam. Ezt: kikérem magamnak. Az elmúlt évben vettem fel egyik rendtársamnak egy teológiai problémát, melynek nem volt személyi éle, csak elvi. Ez volt: Ha Te volnál a Jóisten, Te tudnál örülni annak, hogy Árpádházi Boldog Margit öngyötrései következtében 26 éves korára tüdővészben elpusztította magát? Ez volt a válasz. Te mindenkinél okosabb akarsz lenni, ezért hagyott ott – és itt mondott egy nevet, melynek viselője elhagyta a Bokrot. Vége lett a beszélgetésnek, mert elnémultam. Fiatalabb volt, tanítványom volt. Méltóságom alatti lett volna – bármit is mondanom. Nem vagyok biztos benne, hogy értékelte hallgatásomat. Lehet, hogy azt gondolta, hogy igaza volt. Mindegy, a békességet, legalább is bennem, megőrizte, hogy elhallgattam.

Akkor sem válaszoltam semmit, amikor nekem mondták, hogy kikérem magamnak, pedig ez közösségben hangzott el. Válasz volt ez egy mondatomra, mely így hangzott. Ha így tennék, ez azt jelentené, hogy visszabutulnék hatvanöt év előtti, Jézust még nem értő szintemre, amikor még hajlandó voltam kimenni tábori lelkésznek a Donhoz... Magára vette, amit a magam elbutulásáról mondtam. Lehet, hogy igaza volt. Azt hiszem, hogy nemcsak a verekedés, hanem a veszekedés is jézuselőtti és jézusalatti szint. Elkerülendő. S van fegyverünk hozzá. S ez a fegyver: az elnémulás, annak egyik formája az, hogy nem állunk ellen a gonosznak, hanem ha megütik jobb orcánkat, oda tartjuk a másikat is.

Lehet-e odacsípés nélkül beszélni? – ez volt mai szövegem címkérdése. Sajnos, nem ez a válaszom. Valaki, akit nagyon szeretek, s aki engem nagyon szeret, mondta egy alkalommal, hogy azért vagyunk ilyen kevesem itt, Adyiligetén, mert ostromozom azokat, akik hallgatnak. Mivel? Ostorral? Nem. Hanem azokkal a szövegekkel, melyeket Jézus nevében el kell mondanom. Melyeket, ha nem mondanék, akkor értelmetlennek látnám, hogy kijöjjenek ide. Melyek ezek?

Hát az egy dénár, az osztozás meg a vagyonközösség, amiket Jézus tanított, amit Jézus a Tizenkettővel gyakorolt. Az ilyesfélék. Mindaz, ami a húsunkba vág, aminek következtében azt érezhetjük, hogy még nem tettünk meg mindent, amit tanított nekünk. Ha ezeket nem mondanám el, akkor azt érezném, hogy valamit elhallgatok abból, amit Jézustól tanultam, megértettem.

Ebből meg az következik, hogy nem lehet mindenben megegyeznünk mindenkivel. Jézus nem egyezett meg a főpapokkal, az írástudókkal, a vénekkel. Ezért került a Golgotára. A békességre kell törekednünk, hogy Isten gyerekei lehessünk. De nem minden áron.

Hát – tudomásom szerint – ezek az én odacsípéseim, s ezekből aligha fogok kinőni. Azért nem, mert nem is akarok. Ámen.

KOVÁCS LÁSZLÓ

KARD VAGY KERESZT?

Köszöntelek Benneteket a Virágok vasárnapján: Az Úr legyen veletek!

Az ország, de tágabb világunk is választási lázban ég. Sorsdöntő lépésekre figyelmeztetnek a világ urai. A gyermekeink, unokáink jövőjéről szavalnak a szónokok.

Valóban a jövőnkéről kell döntenünk! A választás tétje: A kard vagy a kereszt? Egy eszökről van szó, csupán attól függ, hogyan vesszük a kezünkbe ezt az eszökt. Megragadjuk kardként és szúrunk vele, vagy hagyjuk kifeszíteni a karjainkat a keresztgerendára.

Vizsgáljuk meg lelkiismeretünket, hogy mi melyiket választjuk: A kardot vagy a keresztet?!... Bánjuk meg bűneinket!... Szeressen minket a mindent adó Isten, bocsássa meg bűneinket és vezessen minket - ha kell - jobb belátásra.

Ének: Kyrie...

Imádkozzunk! Istenünk, a gondolkodó ember előtt tiszta nyilvánvalóság, hogy életadásra és nem az élet elvételére teremtettél minket. Ha válaszút előtt állunk, mégsem az életodaadást, hanem inkább más életék elvételét választjuk. Segíts abban, hogy ne csináljunk a